

Nr 50

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation av sjöfartsverket, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott.

Genom en den 14 mars 1969 dagtecknad proposition, nr 58, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 (nr 198),

dels begärt riksdagens yttrande över vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i mönstringsförordningen den 14 april 1961 (nr 87),

dels föreslagit riksdagen att bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt. Bland dessa märks bl. a. förslag att inrätta ett centralt sjömansregister och en central sjömansnämnd.

Propositionen har, såvitt angår ändringar i folkbokföringsförordningen och mönstringsförordningen, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet. Såvitt angår bidrag till småbåtshamnar och anslag under nionde huvudtiteln har propositionen hänvisats till jordbruksutskottet. I övrigt har den hänvisats till statsutskottet.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

Förordning

om ändring i mönstringsförordningen den 14 april 1961 (nr 87)

Härigenom förordnas, *dels* att 3 och 9 §§ mönstringsförordningen den 14 april 1961¹ skall upphöra att gälla, *dels* att i 49 och 51 §§ förordningen ordet »sjöfartsstyrelsen» skall bytas ut mot »sjöfartsverket», *dels* att 1, 5—8, 10, 14, 18, 23, 26, 27, 29, 32, 33, 35, 37—39, 45—48 och 52—55 §§ förordningen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Svensk sjöman, som är anställd å svenskt handelsfartyg med en netto-dräktighet av 20 registerton eller mera, skall vara inskriven *vid sjömanshus*. Inskrivning må ock eljest ske av svensk sjöman, som visar eller gör sannolikt att han är anställd eller skall vinna anställning å handelsfartyg.

Inskrivning skall ske *vid sjömanshuset i det sjömanshusdistrikt, inom vilket sjömannen är kyrkobokförd, eller, om han ej är kyrkobokförd i Sverige, vid Stockholms sjömanshus*.

Svensk sjöman, som är anställd å svenskt handelsfartyg med en netto-dräktighet av 20 registerton eller mera, skall vara inskriven *som sjöman i register hos arbetsmarknadsstyrelsen (sjömansregistret)*. Inskrivning må ock eljest ske av svensk sjöman, som visar eller gör sannolikt att han är anställd eller skall vinna anställning å handelsfartyg.

Inskrivning skall ske *hos mönstringsförrättare vid sjömansförmedling eller hos särskild, av arbetsmarknadsstyrelsen utsedd mönstringsförrättare*.

Arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer efter samråd med sjöfartsverket var i riket mönstringsförrättare skall finnas. Mönstringsförrättare utom riket är svensk konsul som av ministern för utrikes ärendena förordnats därtill. Förteckning över de orter där mönstringsförrät-

¹ Senaste lydelse av 37 och 46 §§ se 1968: 444.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tare finnes skall intagas i publikationen »Underrättelser för sjöfarande».

5 §.

I samband med inskrivningen vid sjömanshus skall för sjömannen utfärdas sjöfartsbok.

I samband med inskrivningen i sjömansregistret skall för sjömannen utfärdas sjöfartsbok.

6 §.

För inskrivning skall sjömannen personligen inställa sig vid det sjömanshus, som han skall tillhöra; dock må, om sjömannen befinner sig på annan ort och sådan inställelse skulle föranleda betydande olägenhet, inskrivningen verkställas samt sjöfartsbok utfärdas av mönstringsförrättare, som finnes att tillgå på orten.

För inskrivning skall sjömannen personligen inställa sig hos mönstringsförrättare.

7 §.

När sjömannen inskrivits, skall sjömanshuset därom ofördröjligen underrätta pastorsämbetet i den församling, där sjömannen är kyrkobokförd, samt, beträffande värnpliksig sjöman, vederbörande inskrivningschef enligt vad särskilt stadgas.

När sjömannen inskrivits, skall sjömansregisterföraren därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

8 §.

Upphör sjöman, som är inskriven vid sjömanshus, att utöva sjömansyrket å handelsfartyg, bör han anmäla detta till sjömanshuset för att avföras ur dess inskrivningsregister. Om sjömannen, såvitt är känt, under fyra på varandra följande kalenderår icke utövat yrket å svenskt handelsfartyg, skall han, även om anmälan ej skett, avföras ur registret vid slutet av fjärde året. Är sjöman-

Har sjöman, såvitt är känt, under ett kalenderår icke utövat sjömansyrket å svenskt handelsfartyg, skall han avföras ur sjömansregistret. Befinnes att sjöman, som enligt vad nu sagts avförts ur sjömansregistret, alltjämt utövar sjömansyrket å svenskt handelsfartyg, skall han åter införas i registret.

När sjöman avföres ur eller återinföres i sjömansregistret, skall un-

(Nuvarande lydelse)

nen nyinskriven i registret och har han, såvitt är känt, tjänstgjort till sjöss under högst sex månader av första året efter inskrivningen men under det nästföljande kalenderåret icke vidare utövat sjömansyrket å svenskt handelsfartyg, skall han, även om anmälan ej skett, avföras ur registret redan vid slutet av nämnda kalenderår; dock skall sjömannen, om han kan antagas hava under någon del av detta år på grund av annan militärtjänstgöring än som föranledes av fast anställning vid krigsmakten varit hindrad att utöva yrket, avföras ur registret först vid slutet av det kalenderår, under vilket sådant hinder icke förelegat. Befinnes att sjöman, som enligt vad nu sagts utan anmälan avförts ur inskrivningsregister, alltjämt utövar sjömansyrket å svenskt handelsfartyg, skall han åter införas i registret.

När sjöman avföres ur eller återinföres i inskrivningsregister, skall underrättelse därom ofördröjligen tillställas pastorsämbetet i den församling, där sjömannen är kyrkobokförd, samt, beträffande värnpliktig sjöman, vederbörande inskrivningschef enligt vad därom särskilt stadgas.

(Föreslagen lydelse)

derrättelse därom ofördröjligen tillställas länsstyrelsen.

10 §.

Från skyldighet enligt 1 § att vara inskriven vid sjömanshus äger sjöfartsstyrelsen meddela undantag i fråga om anställda å fartyg, som uteslutande nyttjas i svensk inre fart.

Från skyldighet enligt 1 § att vara inskriven i sjömansregistret äger arbetsmarknadsstyrelsen efter samråd med sjöfartsverket meddela undantag i fråga om anställda å fartyg, som uteslutande nyttjas i svensk inre fart.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

Svensk sjöman ----- fartyg, om	
a) han ej är inskriven vid sjömanshus eller han saknar sjöfartsbok,	a) han ej är inskriven i sjömansregistret eller han saknar sjöfartsbok,
b) han på ----- å fartyget.	
I fråga ----- motsvarande tillämpning.	
Utländsk sjöman ----- såsom pass.	

18 §.

Vid påmönstring ----- skall iakttagas	
a) att sjömannen är inskriven vid sjömanshus och har sjöfartsbok,	a) att sjömannen är inskriven i sjömansregistret och har sjöfartsbok,
b) att hinder ----- fri hemresa.	
Av anställningskontraktet ----- den anställde.	

23 §.

Mönstring inom riket förrättas av föreståndare för sjömanshus (sjömanshusombudsman) eller annan mönstringsförrättare vid sjömanshus eller ock av särskild av sjöfartsstyrelsen utsedd mönstringsförrättare.	Mönstring förrättas av mönstringsförrättare.
Mönstring utom riket förrättas av svensk konsul.	

Frånträder sjöman ----- första stycket.	
---	--

26 §.

Det åligger sjömanshusombudsman att, i fall av tvist mellan befälhavare och besättning eller mellan besättningsmän inbördes, när han anmodas därom eller eljest anledning förekommer söka åstadkomma förlikning.	Det åligger mönstringsförrättare att, i fall av tvist mellan befälhavare och besättning eller mellan besättningsmän inbördes, när han anmodas därom eller eljest anledning förekommer söka åstadkomma förlikning.
--	---

27 §.

Sjömanshusombudsman må icke utan tillstånd för egen eller annans räkning driva eller hava del i eller anställning vid företag, som omfat-	Mönstringsförrättare inom riket må icke utan tillstånd för egen eller annans räkning driva eller hava del i eller anställning vid företag, som om-
---	--

(Nuvarande lydelse)

tar rederiverksamhet, eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning, ej heller vara anställd å fartyg.

Tillstånd meddelas, där ej annorlunda är stadgat, av arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med *sjöfartsstyrelsen*. I samma ordning må utfärdas erforderliga föreskrifter i fråga om ombudsmans eller annan vid sjömanshus verksam mönstringsförrättares anställning eller uppdrag vid sidan av tjänsten.

(Föreslagen lydelse)

fattar rederiverksamhet, eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning, ej heller vara anställd å fartyg.

Tillstånd meddelas, där ej annorlunda är stadgat, av arbetsmarknadsstyrelsen efter samråd med *sjöfartsverket*.

29 §.

Fråga om påmönstringsförbud för sjöman, som är inskriven vid sjömanshus, eller om varning av sådan sjöman prövas och avgöres av en särskild nämnd, *sjömansnämnd*, i det sjömanshusdistrikt, där sjömannen är inskriven. Beträffande annan sjöman prövas och avgöres sådan fråga av *sjömansnämnden* i det sjömanshusdistrikt, där han senast varit inskriven, eller, om han icke varit inskriven, av *sjömansnämnden* i Stockholms sjömanshusdistrikt.

Fråga om påmönstringsförbud eller varning prövas och avgöres av en särskild nämnd, *sjömansnämnden*.

32 §.

Har *sjömansnämnd* utfärdat påmönstringsförbud eller upphävt sådant förbud, skall anmälan därom ofördröjligen göras till *sjöfartsstyrelsen* för anteckning i det centrala sjömansregistret.

Sjöfartsstyrelsen skall ofördröjligen underrätta sjömansförmedlingarna och mönstringsförrättarna i riket om utfärdade påmönstringsförbud liksom ock när sådant förbud

Har *sjömansnämnden* utfärdat påmönstringsförbud eller upphävt sådant förbud, skall anmälan därom ofördröjligen göras till sjömansförmedlingarna och mönstringsförrättarna i riket. Sådan underrättelse skall jämväl, i den utsträckning som finnes påkallad, tillställas mönstringsförrättarna utom riket.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

upphävs. Sådan underrättelse skall jämväl, i den utsträckning som finnes påkallad, tillställas mönstringsförrättarna utom riket.

På mönstringsförbud skall ————— klagan däröver.

33 §.

Sjömansnämnd utses av *sjöfartsstyrelsen* för ett eller för flera *sjömanshusdistrikt gemensamt*. *Sjömansnämnd* skall bestå av åtta ledamöter jämte suppleanter för dem. Ordföranden samt dennes suppleant, vilken tillika är vice ordförande i nämnden, böra vara lagfarna. Av övriga ledamöter utses två efter förslag av Sveriges redareförening, en efter förslag av Sveriges fartygsbefälsförening, en efter förslag av Svenska maskinbefälsförbundet, två efter förslag av Svenska sjöfolksförbundet och en efter förslag av Svenska stewardsföreningen. Suppleanter för dessa ledamöter utses i enahanda ordning. Ledamöter och suppleanter skola utses för viss tid, högst tre år.

Sjömansnämnd är beslutför om jämte ordföranden eller vice ordföranden minst fyra ledamöter äro närvarande.

Såsom nämndens ————— tillämpliga delar.

35 §.

Sjömansrulla, som upphört att gälla, skall i samband med den därav föranledda avmönstringen omhändertagas av mönstringsförrättaren och för förvaring tillställas *sjömanshuset i det sjömanshusdistrikt, där fartygets hemort är belägen*.

Sjömansnämnden utses av *Konungen*. *Sjömansnämnden* skall bestå av åtta ledamöter jämte suppleanter för dem. Ordföranden samt dennes suppleant, vilken tillika är vice ordförande i nämnden, böra vara lagfarna. Av övriga ledamöter utses två efter förslag av Sveriges redareförening, en efter förslag av Sveriges fartygsbefälsförening, en efter förslag av Svenska maskinbefälsförbundet, två efter förslag av Svenska sjöfolksförbundet och en efter förslag av Svenska stewardsföreningen. Suppleanter för dessa ledamöter utses i enahanda ordning. Ledamöter och suppleanter skola utses för viss tid, högst tre år.

Sjömansnämnden är beslutför om jämte ordföranden eller vice ordföranden minst fyra ledamöter äro närvarande.

Sjömansrulla, som upphört att gälla, skall i samband med den därav föranledda avmönstringen omhändertagas av mönstringsförrättaren och för förvaring tillställas *sjömansregistret*.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

37 §.

För svenskt — — — — — från upprättandet.

Manskapsförteckning skall upprä-
tas i två exemplar och godkännas av
mönstringsförrättare. Ena exempla-
ret av förteckningen skall finnas om-
bord å fartyget och det andra för-
varas vid *sjömanshuset i det sjö-
manshusdistrikt, inom vilket far-
tyget har hemort.*

Manskapsförteckning skall upprä-
tas i två exemplar och godkännas av
mönstringsförrättare. Ena exempla-
ret av förteckningen skall finnas om-
bord å fartyget och det andra för-
varas vid *sjömansregistret.*

38 §.

Om frånträde eller tillträde av
tjänst ombord å fartyg med man-
skapsförteckning skall befälhavaren
göra anteckning i förteckningen samt
snarast genom särskilt upprättad
r a p p o r t underrätta *sjömanshuset
i det sjömanshusdistrikt, inom vil-
ket fartyget har hemort.*

Om frånträde eller tillträde av
tjänst ombord å fartyg med man-
skapsförteckning skall befälhavaren
göra anteckning i förteckningen samt
snarast genom särskilt upprättad
r a p p o r t underrätta *sjömansre-
gistret.*

39 §.

När manskapsförteckning upphört
att gälla, skall det å fartyget för-
varade exemplaret av befälhavaren
översändas till *det sjömanshus, där
det andra exemplaret av förteckning-
en förvaras.*

När manskapsförteckning upphört
att gälla, skall det å fartyget för-
varade exemplaret av befälhavaren
översändas till *sjömansregistret.*

45 §.

Finner sjömansläkare vid under-
sökning av sjöman, att sjömannen
på grund av sitt hälsotillstånd är
olämplig att utöva sjömansyrket,
åligger det läkaren att ofördröjligen
göra anmälan därom till *sjöfartssty-
relsen för anteckning i det centrala
sjömansregistret.* Sådan anmälan
må, om så finnes lämpligen kunna
ske, begränsas att gälla yrkesutöv-
ning i viss befattning eller i viss fart.

Finner sjömansläkare vid under-
sökning av sjöman, att sjömannen på
grund av sitt hälsotillstånd är olämplig
att utöva sjömansyrket, ålig-
ger det läkaren att ofördröjligen göra
anmälan därom till *sjömansnäm-
nden.* Sådan anmälan må, om så fin-
nes lämpligen kunna ske, begränsas
att gälla yrkesutövning i viss befatt-
ning eller i viss fart.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

52 §.

Den som icke åtnöjes med beslut som mönstringsförrättare eller *sjömansnämnd* meddelar enligt denna förordning, äger söka ändring i beslutet hos *sjöfartsstyrelsen*.

Den som icke åtnöjes med beslut som mönstringsförrättare eller *sjömansnämnden* meddelar enligt denna förordning, äger söka ändring i beslutet hos *sjöfartsverket*.

53 §.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av 7 och 8 §§ meddelas av arbetsmarknadsstyrelsen efter samråd med centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden.

Närmare föreskrifter angående inskrivningen och mönstringen av sjömän meddelas av *sjöfartsstyrelsen*, som därvid har att fastställa formulär till sjöfartsbok, sjömansrulla och mönstringsbevis samt manskapsförteckning jämte tillhörande rapport.

Närmare föreskrifter i övrigt angående inskrivningen och mönstringen av sjömän meddelas av *sjöfartsverket efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen*. *Sjöfartsverket har därvid* att fastställa formulär till sjöfartsbok, sjömansrulla och mönstringsbevis samt manskapsförteckning jämte tillhörande rapport.

I fråga ————— med utrikesdepartementet.

54 §.

Fartygs befälhavare, som i strid mot bestämmelserna i denna förordning låter sjöman tillträda tjänst utan påmönstring eller frånträda tjänst utan avmönstring eller som underlåter att föranstalta om avmönstring, när fartygets sjömansrulla upphört att gälla, *straffes med dagsböter*.

Med dagsböter straffes ock befälhavare, vilken underlåter att fullgöra vad som enligt 37—39 §§ åligger honom eller vilken, utan att sådant fall föreligger som i första stycket avses, i strid mot 1 § låter sjöman tillträda tjänst ombord utan att

Fartygs befälhavare, som i strid mot bestämmelserna i denna förordning låter sjöman tillträda tjänst utan påmönstring eller frånträda tjänst utan avmönstring eller som underlåter att föranstalta om avmönstring, när fartygets sjömansrulla upphört att gälla, *dömes till böter*.

Till böter dömes ock befälhavare, vilken underlåter att fullgöra vad som enligt 37—39 §§ åligger honom eller vilken, utan att sådant fall föreligger som i första stycket avses, i strid mot 1 § låter sjöman tillträda tjänst ombord utan att sjömannen är inskriven i *sjömansregistret*.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sjömannen är inskriven vid sjömanshus.

55 §.

Vägrar befälhavare i strid mot 40 § att förete sjömansrulla eller manskapsförteckning, straffes med dagsböter.

Vägrar befälhavare i strid mot 40 § att förete sjömansrulla eller manskapsförteckning, dömes till böter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

Den som vid utgången av juni 1969 är inskriven vid sjömanshus anses överförd till sjömansregistret när denna förordning träder i kraft.

Förslag

till

Förordning**om ändring i folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 (nr 198)**

Härigenom förordnas, *dels* att i 32 § folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 ordet »medicinalstyrelsen» skall bytas ut mot »socialstyrelsen», *dels* att 27 och 28 §§ förordningen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***27 §.**

Den som icke är bosatt på någon fastighet i den församling där han skall kyrkobokföras bokföres under rubrik på församlingen skrivna, om annat ej följer av 19, 20, 23 eller 24 §. Den som saknar känt hemvist eller, i fråga om nomadiserande same, känt huvudviste bokföres under rubrik utan känt hemvist.

Pastorsämbete får *dock* pröva om person som saknar bestämt hemvist i församlingen i stället för att bokföras enligt första stycket kan behålla sin tidigare kyrkobokföring. Beslutas vid mantalsskrivning att han icke skall uppföras på viss fastighet i mantalslängden, bokföres han enligt första stycket.

Den som icke är bosatt på någon fastighet i den församling där han skall kyrkobokföras bokföres under rubrik på församlingen skrivna, om annat ej följer av 19, 20, 23 eller 24 §. Den som saknar känt hemvist eller, i fråga om nomadiserande same, känt huvudviste bokföres under rubrik utan känt hemvist. *Den som är inskriven i sjömansregistret får dock ej bokföras under rubrik utan känt hemvist.*

Pastorsämbete får pröva om person som saknar bestämt hemvist i församlingen i stället för att bokföras enligt första stycket kan behålla sin tidigare kyrkobokföring. Beslutas vid mantalsskrivning att han icke skall uppföras på viss fastighet i mantalslängden, bokföres han enligt första stycket.

28 §.

Från kyrkobokföringen — — — — — till utlandet.

Som utflyttad — — — — — i utlandet.

Till obefintligregistret överföres Till obefintligregistret överföres

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

den som vid två mantalsskrivningar i följd befunnits sakna känt hemvist. Den som är inskriven på svenskt sjömanshus får dock ej överföras till obefintligregistret.

den som vid två mantalsskrivningar i följd befunnits sakna känt hemvist.

Andra och — — — — — åtföljer honom.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ny organisation av sjöfartsverkets centrala förvaltning. Verkets uppgifter föreslås koncentrerade till att avse främst handelssjöfartens farleder och fartyg. Detta innebär att vissa av verkets nuvarande uppgifter t. ex. i fråga om småbåts- och fiskehamnar och geomagnetisk verksamhet upphör eller förs över till andra myndigheter. Verksamheten skall drivas med ekonomisk inriktning och med i princip full kostnadstäckning som mål.

Verket föreslås stå under ledning av en kollegialt beslutande lekmanstyreelse bestående av — utom generaldirektören — fyra ledamöter. Den centrala förvaltningen föreslås indelad i fem avdelningar, nämligen driftavdelningen, sjökarteavdelningen, sjöfartsinspektionen, ekonomiavdelningen och administrativa avdelningen.

Vidare föreslås att ett centralt sjömansregister inrättas vid sjömansförmedlingen i Göteborg. Härvid upphör sjömanshusens och sjöfartsstyrelsens registrering av sjömän. Sjömanshusens övriga uppgifter — dvs. mönstringsverksamheten — föreslås bli integrerade med sjömansförmedlingen i den allmänna arbetsförmedlingens lokala organisation. En central sjömansnämnd ersätter de regionala nämnderna.

Av propositionen återges i det följande endast vad föredragande departementschefen anfört beträffande strukturförändringarna inom sjöfartsnäringsen samt i fråga om sjömansregister m. m. Beträffande departementschefens uttalande i övrigt samt de utredningsförslag, som legat till grund för propositionen, och remissyttrandena över dessa får utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Lundkvist, anför i propositionen bl. a. följande:

»Den snabba utvecklingen inom transportväsendet har medfört strukturella förändringar av transportapparaten och nya tekniska och ekonomiska förutsättningar att tillgodose transportbehoven. Transporterna omfördelas såväl mellan de olika transportgrenarna som mellan transportmedlen inom samma transportgren. Sjöfarten har mött ökad konkurrens såväl nationellt som internationellt. Detta har medverkat till de betydande strukturförändringarna inom sjöfartsnäringen. Anpassningen till kraven på effektiva, billiga och konkurrenskraftiga transporter har skett genom anskaffning av större, snabbare, mer specialiserade och i allt högre grad mekaniserade fartyg. Rationellare godshantering har minskat fartygens liggetider i hamn och därmed ökat deras effektiva utnyttjande. Den ökade användningen av s. k. enhetslaster skapar förutsättningar för en vidgad samordning med andra transportmedel. Ett led i strävandena att förbilliga och effektivisera fartygens drift är vidare den tekniska rationaliseringen av arbetet ombord i fartygen, som medfört en långtgående automation och ökad säkerhet i fråga om fartygens manövrering och skötsel.

De strukturella förändringarna har också påverkat den geografiska inriktningen av sjöfarten på Sverige. Trafiken omfördelas mellan hamnar och kustavsnitt. Förändringarna i fartygens utformning och prestanda medför nya krav på såväl hamnarnas lokalisering som deras utformning och utrustning. Det finns skäl att vänta sig en fortsatt utveckling i denna riktning med ytterligare koncentration till ett begränsat antal modernt utformade och tekniskt välutrustade hamnar.

Sjömansregister m. m.

Sjömanshusens verksamhet bygger på sekelgamla traditioner. Förhållandena inom sjöfarten och yrkeslivet till sjöss har motiverat bestämmelser om bl. a. mönstring och registrering av sjömän. Sedan år 1961 hör sjömanshusen liksom sjömansförmedlingen administrativt under arbetsmarknadsstyrelsen som en del av den allmänna förmedlingen. Sjöfartsstyrelsen har dock huvudansvaret för mönstring och registrering. De regionala sjömansnämnderna fattar beslut om bl. a. avstängning av sjöman från sjö-tjänst. Besluten antecknas i ett avstängningsregister hos sjöfartsstyrelsen, som underrättar sjömansförmedlingar och mönstringsförrättare om besluten för beaktande.

Systemet med ett flertal sjömanshus och ett lika stort antal regionala register är orationellt och personalkrävande. Det kan också sättas i fråga om särskilda skäl fortfarande finns för en speciell registrering av sjöfolk.

Den sakkunnige finner att en registrering av svenska sjömän fortfarande behövs, men i förenklad form. Härför talar främst den omständigheten att vissa allmänna rättigheter och förmåner är knutna till mantalsskrivning eller förutsätter bosättning i riket och vidare den särställning som ges ombordanställda i värnplikthänseende. Registreringens enda funktion blir att ange vilka som är yrkessjömän i svensk tjänst. Den som är inskriven i registret och inte är stadigvarande bosatt i utlandet skall anses ha känt hemvist i riket tills han avförs ur registret. Avregistrering föreslås ske efter ett kalenderår utan sjötjänst, men den som avförs ges ett rådrum både i fråga om mantalsskrivning och vid försäkringskassa. Den sakkunniges förslag till organisation innebär i den första etapp som nu är i fråga att ett centralt sjömansregister jämte en upplysningscentral för sjömans adresser m. m. inrättas i Göteborg såsom en sektion vid sjömansförmedlingen där. Sjöfartsstyrelsens referens- och utlänningsregister förs också dit. Den sakkunnige föreslår vidare att sjömanshusens övriga uppgifter, dvs. mönstringsverksamheten, ingår integrerad med sjömansförmedlingen i den allmänna arbetsförmedlingens lokala organisation. En central sjömansnämnd ersätter de regionala nämnderna och övertar sjöfartsstyrelsens avstängningsregister. Sjömanshusen och även sjöfartsstyrelsens sektion för sjömansregistrering upphör. Omorganisationen föreslås ske den 1 juli 1969. Jag biträder den sakkunniges förslag och avser att föreslå Kungl. Maj:t att den centrala sjömansnämnden förläggs till Göteborg. Jag förutsätter att de uppgifter som behövs för sjömanspensioneringen skall kunna samlas vid registret på betryggande sätt.

I det principförslag till slutlig organisation som den sakkunnige lagt fram föreslås att sjömansskattekontoret övertar sjömansregistret i samband med att kontoret inför databehandling av sitt arbetsmaterial. Adressupplysningen skulle bestå i oförändrat skick. Tidpunkten för överförandet av sjömansregistret är beroende av när databehandling införs vid sjömansskattekontoret och när ett nytt pensionssystem för sjöfolk genomförs. Förslaget till slutlig organisation får tas upp till avgörande senare.

För kanslipersonal beräknar jag fem tjänster vid sjömansnämnden och sju vid sjömansregistret. Ärende som är anhängigt hos sjömansnämnd vid utgången av juni 1969 överlämnas till den nya sjömansnämnden.

I enlighet med det anförda har inom kommunikationsdepartementet upprättats förslag till dels förordning om ändring i mönstringsförordningen den 14 april 1961 (nr 87), dels förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 (nr 198).

Jag vill framhålla följande i fråga om ett par punkter i ändringsförslagen.

Enligt 8 § mönstringsförordningen i dess nuvarande lydelse avförs sjöman ur inskrivningsregistret när han, såvitt är känt, inte utövat sjömansyrket under fyra år. För nyinskriven sjöman gäller kortare tid. Med

hänsyn till sjömansregistreringens syfte bör sjöman stå kvar i registret så lång tid efter avmönstring som motsvarar normalt uppehåll mellan ombordanställningar. Tiden bör inte utsträckas längre än att den avmönstrade fortfarande kan anses vara sjöman. Enligt den föreslagna lydelsen av 8 § mönstringsförordningen skall sjöman avföras ur sjömansregistret om han, såvitt är känt, inte utövat sjömansyrket under ett år.

I 28 § folkbokföringsförordningen finns nu en spärregel som innebär, att den som är inskriven på svenskt sjömanshus vid kyrkobokföring inte får överföras till obefintligregistret. Däremot kan sjöman med stöd av 27 § förordningen bokföras under rubriken utan känt hemvist. Detta får till följd att sjöman i vissa fall kan överföras till obefintligregistret tidigare än ett år efter det att han avfördes ur inskrivningsregistret. Med hänsyn till att den som är inskriven i sjömansregistret har eller skall anses ha känd adress, har i förslaget spärregeln flyttats till 27 § och givits den innebörden, att sjömannen vid kyrkobokföringen inte får anses sakna känt hemvist. Sjömannen skall i stället kyrkobokföras på fastighet eller under rubriken på församlingen skrivna. Till följd härav kommer sjömannen att kunna överföras till obefintligregistret tidigast i samband med den andra mantalskrivningen efter det att han avfördes ur sjömansregistret.»

Utskottet

I förevarande proposition föreslås bl. a. ett nytt system för registrering av sjömän. Nuvarande ordning med inskrivning av sjömän vid ett flertal regionala sjömanshus (f. n. 16 st.), som var och en för sitt register, samtidigt som viss begränsad central registrering sker vid sjöfartsstyrelsen ersätts med inkrivning av sjömän i ett centralt sjömansregister, vilket jämte en upplysningscentral för sjömäns adresser inrättas såsom en sektion vid sjömansförmedlingen i Göteborg. Samtidigt läggs sjömanshusens uppgifter med mönstringsverksamheten över på sjömansförmedlingarna. Sjömanshusen kan därigenom upphöra. De nuvarande elva regionala sjömansnämnderna, som prövar frågor om avstängning av grovt misskötsamma sjömän från anställning ombord på fartyg, föreslås ersätta med en central sjömansnämnd förlagd till Göteborg. Den föreslagna omorganiseringen föranleder vissa ändringar i bl. a. mönstringsförordningen och folkbokföringsförordningen.

Utskottet, som endast har att yttra sig över de föreslagna författningsändringarna, har vid sin behandling av ärendet inte funnit anledning till någon erinran mot vad Kungl. Maj:t i dessa avseenden föreslagit. Under utskottsbehandlingen har dock uttryckts farhågor för att nödvändiga anvisningar och tillämpningsföreskrifter — framför allt med avseende på i utlandet verksamma mönstringsförrättare — inte skulle hinna utfärdas före den föreslagna ikraftträdandedagen den 1 juli 1969. Till detta kan anföras att författningsändringarna ingår som ett led i en omfattande omorganisa-

tion av sjöfartsverket och rationalisering av olika arbetsuppgifter inom sjöfarten, för vilka ansvaret åvilar det allmänna. Denna reform skall genomföras vid ingången av nästa budgetår. Utskottet utgår från att vederbörande departement i tid vidtagit åtgärder för att möjliggöra ett ikraftträdande av författningsändringarna vid samma tidpunkt som gäller för reformen i dess helhet. Med anledning härav har utskottet inte något att erinra mot att de föreslagna författningsändringarna träder i kraft den 1 juli 1969.

I samband med förslaget att inrätta en central sjömansnämnd som ersättare för de regionala sjömansnämnderna har utskottet uppmärksammat en fråga som rör påmönstringsförbud. Enligt gällande bestämmelser kan sjömansnämnd utfärda påmönstringsförbud för viss tid eller tills vidare, om sjöman finnes på grund av grov misskötsamhet under anställning ombord på fartyg olämplig att utöva sjömansyrket. Sådant förbud, som delges sjömansförmedlingar och mönstringsförrättare, innebär att sjöman är avstängd från att utöva sjömansyrket i dess helhet. Inom de av organisationerna på sjöfartens arbetsmarknad sedan länge tillsatta centrala undersöknings- och bestraffningsnämnderna, en för befäl och en för övrigt sjöfolk (UB-nämnderna), som parallellt med sjömansnämnderna behandlar frågor om avstängning av sjöfolk, har i vissa fall tillämpats en ordning som inneburit avstängning från yrkesutövning i viss befattning eller i viss fart. En motsvarande möjlighet föreligger enligt 45 § mönstringsförordningen när det gäller avstängning av sjöman som på grund av sitt hälso-tillstånd är olämplig att utöva sjömansyrket. UB-nämnderna kommer sedan den centrala sjömansnämnden trätt i funktion att successivt avveckla sin verksamhet. Med hänsyn härtill kan det enligt utskottets bedömning vara motiverat att överväga en komplettering av mönstringsförordningen som ger sjömansnämnden möjlighet att då så finnes påkallat utfärda påmönstringsförbud för viss befattning eller viss fart.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 (nr 198);

B. att riksdagen i anledning av det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i mönstringsförordningen den 14 april 1961 (nr 87) i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 6 maj 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand (s), Lars Larsson (s), Andreasson (cp), Ivar Andersson (s)*, fru Grethe Lundblad (s), herrar Axelson (fp) och Blomquist (m);

från andra kammaren: herrar Lundberg (s), Gustavsson i Alvesta (cp)*, fröken Wetterström (m), fröken Sandell (s), herr Fredriksson (s), fru Skantz (s), herr Göransson (s) och fru Fränkel (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Andreasson* (cp), *Axelson* (fp), *Blomquist* (m), *Gustavsson* i Alvesta (cp), fröken *Wetterström* (m), fröken *Sandell* (s) och fru *Fränkel* (fp), vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 16 med orden »Utskottet, som» och slutar på s. 17 med orden »juli 1969», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som — — — (lika med utskottet) — — — avseenden föreslagit. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1969. För att sjömansförmedlare och mönstringsförrättare skall kunna anpassa sig till de nya bestämmelserna erfordras att lagtext, tillämpningsföreskrifter och med all sannolikhet nödvändiga nya blanketter m. m. föreligger i god tid före ikraftträdandedagen. Med tanke på i utlandet verksamma mönstringsförrättare bör författningarna och övriga handlingar även föreligga i översättning till olika främmande språk. Erfarenheter från tidigare lagstiftning på sjöfartens område tyder på att dessa förberedelseåtgärder tar tämligen lång tid i anspråk. Enligt utskottets bedömande är den tid som återstår fram till den 1 juli 1969 alltför knapp för att erforderligt förberedelsearbete på ett tillfredsställande sätt skall kunna medhinnas. Utskottet förordar därför att de föreslagna författningsändringarna träder i kraft först den 1 januari 1970. Den regionala sjömansregistreringen m. m. bör som följd härav pågå enligt nuvarande ordning fram till detta datum.»

dels att utskottet bort hemställa,

A. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 (nr 198) med den ändringen att förordningen träder i kraft den 1 januari 1970;

B. att riksdagen i anledning av det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i mönstringsförordningen den 14 april 1961 (nr 87) i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört.